

Buprenorfin – droga, nebo lék?

Jitka Panská, Veronika Huňáčková

Kardiologie Na Bulovce, Praha, Česká republika

Adresa: Jitka Panská, Kardiologie Na Bulovce, Na Truhlářce 62, 180 85 Praha 8, e-mail: jvpanska@atlas.cz

Sdělení s touto problematikou (Subutex – droga, nebo lék?) zaznělo na III. jarním setkání kardiologických sester v Praze na Bulovce. Pro mnohé to byla prvotní informace o zneužívání této látky jako drogy a jistě se s ní rádi seznámí i ti, kteří se konference nemohli zúčastnit. Autorky se zabývají historií, léčbou, dostupností a zneužíváním této látky. Uvádějí případ mladého narkomana a ukazují především na náročnost léčby drogově závislého jedince.

Co je nutné vědět z historie buprenorfinu?

Buprenorfin byl objeven v roce 1960 a od roku 1978 se používá jako lék proti bolesti a později k léčbě detoxikační a k léčbě závislosti na opioidech v rámci specializované medicínské, sociální a psychologické péče. Přípravek je určen pro dospělé a mladistvé od 15 let, kteří souhlasí s léčbou závislosti.

Je to polosyntetický derivát jednoho z alkaloidů opia – thebainu. Buprenorfin je návykovou psychotropní látkou s účinky, které jsou podobné heroinu nebo morfinu. Jeho pravidelné užívání vede k závislosti. Při injekčním užívání jsou rizika srovnatelná s injekčním užíváním jakékoli jiné drogy, včetně nebezpečí vzniku infekční endokarditidy. Popularitu na „drogovém černém trhu“ v České republice získal v letech 2002–2003. Na jeho oblibě se asi podílela v té době špatná kvalita a výpadky v dostupnosti heroinu. Do roku 2003 se mohl předepsat na obyčejný recept, v současnosti je již předepisován na tzv. opiatové recepty s modrým pruhem, které podléhají přísné kontrole.

Jak působí buprenorfin?

Buprenorfin se dobře vstřebává v ústní dutině. Účinek látky nastupuje během několika minut a vrcholu dosahuje během 1–1,5 hodiny. V případě, že je látka polknuta, je metabolizována enzymy v trávicím traktu na neúčinné metabolity. Po vstřebání je distribuován do celého těla. Hematoencefalickou bariérou prochází do centrálního nervového systému a váže se na opioidní receptory μ (vznik euforie) a κ (působení proti bolesti). Způsob vazby na tyto receptory je pro mechanismus účinku klíčový, jelikož jeho vazba je tak pevná, že z ní vytlačí i jiné látky, např. heroin nebo morfin.

Dostupnost a způsob zneužití buprenorfinu

Naše informace jsme získaly z dostupných zdrojů a též od pacienta – narkomana, který se zkušenostmi netajil a otevřeně nás informoval. V České republice jsou na trhu sublingvální tablety Subutex, Addnok, Buprenorphine Alkaloid a Buprenorphine SMB (u všech 0,4 mg, 2 mg, 8 mg), Ravata (2 mg, 8 mg). Používá se *per os* – nechá se rozpustit v ústní dutině. Obvyklá dávka je 6 mg ob den. Dále je buprenorfin dostupný ve formě náplastí Norspan (5 μ g/h, 10 μ g/h, 20 μ g/h), Transtec (35 μ g/h, 52,5 μ g/h, 70 μ g/h), Trapamaphin (35 μ g/h, 52,5 μ g/h, 70 μ g/h) nebo injekcí Temgesic (ampule po 1 ml/0,3 mg).

Před nitrožilní aplikací si narkomani lék (drogu) mohou rozředit prakticky v čemkoli a to je zřejmě největší úskalí v aplikaci drogy. Riziko vzniku infekční endokarditidy je pak velmi vysoké. Cena na „černém trhu“ se pohybuje kolem 1 000 Kč na jednu dávku.

Na trhu nyní existuje nová látka – naloxon (Suboxone). Předpokládá se, že by měla zabránit zneužívání léku jako drogy. Je totiž neředitelná, nerozpustná a nedá se aplikovat intravenózně. Narkomani ji odmítají, jelikož substituční léčba je sublingvální.

Případ mladého narkomana

První informací o zneužívání Subutexu aplikovaného jako droga bylo přiznání 27letého muže (svobodný, vyučený a pracující), který byl poslán z Kliniky infekčních, parazitárních a tropických nemocí FN Na Bulovce k provedení jícnové echokardiografie. Vyšetření prokázalo vlající útvary na trikuspidální chlopi, hemokultivace též potvrdila infekční endokarditidu. Celkově byla léčba finančně náročná – podání antibiotik, „běžná“ medikace dle klinického stavu, průběžné monitorování stavu a v neposlední řadě léčba abstinenčních příznaků. Při trvání léčby po dobu šesti týdnů odhadujeme náklady na léčbu minimálně na 200 000 Kč. Závislost na Subutexu u nemocného není dosud vyřešena. Závisí na ochotě ke spolupráci na psychosociální úrovni.

Závěr

Léčba drogově závislých je naprosto nejistá, avšak pro společnost ekonomicky náročná. Dle dostupných informací a naší zkušenosti užívání buprenorfinu jako léku nepovažujeme za účinné ani pod lékařským dohledem. Převážná většina narkomanů totiž „užívá“ Subutex jako alternativu jiné drogy, např. heroinu.